

Alcaldes

Ara que tot en va ple, d'alcaldes (i alcaldesses!), sembla ben oportú remuntar la torrençera de la llengua i establir, una mica per sobre, què ve a dir-nos aquesta paraula que, a més, genera derivats tan gal·dosos com la coneguda 'alcaldada', de significat ben precís.

Som-hi doncs, 'alcalde' és una paraula d'origen àrab al qādī, que venia a ser 'jutge' però que, en català antic, només s'aplicava a institucions d'immediat antecedent islàmic. Dels presidents dels ajuntaments, antigament designats universitats o comuns, se'n deia consellers o jurats en cap i, en una part de les seves funcions, batlles. A l'antic regne de Castella, a més d'aquelles competències judicials, els alcaldes tenien, alhora, un paper executiu i actuaven en nom o delegació del poder reial. Després de l'abolició dels furs i les constitucions pròpies, el Decret de Nova Planta del gloriós Felip V va generalitzar l'ús del concepte alcalde, tot i que, vés per on, a diferència dels jurats o consellers, que eren càrrecs electius, aquests alcaldes eren nomenaments directament reials. A dit, vaja. I és que el poder digital ve de lluny.

I així és com l'alcalde, etimològicament parlant, té unes connotacions que fan pensar en sabates de xarol i perruques empolainades mentre que el batlle, que en l'administració feudal també tenia unes atribucions lligades a l'exercici de la justícia, ens porten a altres escenaris. Efectivament, la paraula 'batlle' prové del llatí bajulus, fent referència a les responsabilitats judicials que havien d'exercir i comparant-les a un home que porta una càrrega pesant, és a dir un 'bastaix'.

No sabem ben bé com és de gegantí i feixuc el pes que duen a sobre els alcaldes tot i que, sovint, ens

ho podem arribar a imaginar. El que sí que sabem és que també solen portar, sobretot en actes formals com les preses de possessió, una vara que, simbòlicament els dóna presència i posa de rellevància el poder, a vegades embafador, del seu càrrec. Aquesta vara tenia, en aquelles èpoques de les que parlàvem més amunt i que caracteritzaven el seu poder amb un contorns judicials ben concrets, un ús ben pràctic. Com que, com ara, bona part dels litigis sobre els quals havien d'actuar tenien un origen lligat a la mesura dels sòls (que si la meua finca arriba aquí o més enllà!), o sobre la mida de les construccions del veí (que si s'han posat en el meu terreny!) o, en general, sobre qüestions que exigien una medició exacta i que resolgués els dubtes, la vara tenia una utilitat ben clara: era la mida acceptada per tothom i, per tant, estava homologada de facto per les parts litigants. Així, si la vara era la referència acceptada per tothom, qui en feia ús tenia una honorabilitat fora de dubtes i l'autoritat que despenia era ben natural. A més, la vara, del llatí virga, té altres connotacions que tenen a veure a l'evidència de la virilitat de qualsevol tany o branca. I és que, mascle o femella, un alcalde o alcaldessa ha de tenir seny, ha de ser amable i ha de saber dur l'autoritat que li atorga la vara.

(Aquest article benintencionat, el cedeixo de bon grat a tots els futurs alcaldes que el proper dia 6 de juny – just hores abans que el Barça torni a guanyar la Champions– prenguin possessió del seu càrrec i vulguin enllustar el seu discurs amb quatre precisions lingüístiques).

Ramon Vilageliu

Bar - Restaurant

LA BIMBA

Menú Diari - Entrepans

Especialitat en tapes variades i marisc

Avgda. Verge de la Salut, 15 - Tel. 93 844 68 68 - SANTA EULÀLIA DE RONÇANA